

DOI 10.36074/logos-18.08.2023.81

ПІДГОТОВКА АЗЕРБАЙДЖАНУ ТА ВІРМЕНІЇ ДО ДРУГОЇ КАРАБАСЬКОЇ ВІЙНИ. СТИСЛА ОЦІНКА СИЛ ТА ЗАСОБІВ СТОРІН КОНФЛІКТУ

ORCID ID: 0000-0002-7917-1739**Квятковський Роман Володимирович**
магістр соціальної роботи, ад'юнкт
*Національна академія сухопутних військ
імені Гетьмана Петра Сагайдачного***УКРАЇНА**

Станом на кінець вересня 2020 року, коли розпочалася нова ескалація вірмено-азербайджанського конфлікту, військові потужності Азербайджану значно переважали над збройними силами Вірменії та «Армії оборони Карабаху» (Арцаху), як у кількісному, так і у якісному аспектах.

Передусім Вірменія поступалась кількістю населення: понад 3 млн. осіб проти 10 млн. в Азербайджані. Відповідно, у неї також був менший мобілізаційний резерв. ВВП Вірменії (2020 рік) становив \$10 млрд., натомість Азербайджану - \$47 млрд.; оборонні бюджети країн - \$600 млн. і \$2,3 млрд. відповідно. Від 2010 року між Вірменією та Російською Федерацією діяла угода про спільне командування ППО, на території країни розміщено російські військові бази (Гюмрі й Еребуні) [1].

Станом на початок 2020 року збройні сили Азербайджану налічували близько 130 тисяч осіб. Оснащення азербайджанської армії було суттєво оновлено за останні роки, в тому числі завдяки масовим поставкам з Росії, України, Ізраїлю та Білорусі. Зокрема, в 2010-2014 роках були отримані 100 танків Т-90С, 100 БМП-3, 18 САУ 2С19М1 «Мста-С», 18 САУ 2С31 «Вена», 18 РСЗО 9А52 «Смерч», 18 важких вогнеметних систем ТОС-1А «Солнцепек», а також 300 ПЗРК «Ігла-С» з боекомплектom у 1500 ракет. Крім того, азербайджанська армія отримала з Росії серйозний комплект інженерно-саперної техніки та обладнання [2].

Війська ППО отримали з Росії два дивізіони зенітної ракетної системи С-300 ПМУ-2 «Фаворит» і кілька батарей зенітного комплексу «Тор-М2Е».

Азербайджанські ВПС отримали 60 транспортних вертольотів Мі-17 (частина з яких могла застосовувати протитанкові ракети ізраїльського виробництва) і 24 ударних гелікоптери Мі-35М.

Сухопутні війська Азербайджану були організаційно зведені в п'ять армійських корпусів (всього 23 мотострілкові бригади). У центральному підпорядкуванні знаходилась окрема артилерійська бригада, бригада РСЗВ та протитанковий полк. 2-й і 3-й корпуси знаходились безпосередньо на кордоні з Нагірним Карабахом, 1-й корпус був розгорнутий в околицях Євлаха і Гянджі, 4-й корпус сконцентрований в районі Баку, а 5-й обороняв Нахічеванський ексклав.

Сухопутні війська мали у своєму розпорядженні приблизно 450 танків, з яких близько 100 - відносно сучасні Т-90С, решта - Т-72А і Т-72М1, отримані у спадок від СРСР, а також куплені в Росії, Білорусі та Україні. Деяка частина парку Т-72-х була модернізована ізраїльською фірмою Elbit за схемою, близькою до грузинського Т-72SIM-1 [3].

В розпорядженні ЗС Азербайджану були 200 БМП-1/2/3 і БМД-1, а також понад 450 бронетранспортерів БТР-70, 70 БТР-80А і понад 300 БТ-ЛБ. Ще близько 200 одиниць бронетехніки було у внутрішніх військах.

Артилерія азербайджанської армії мала в своєму розпорядженні приблизно 120 САУ. Причому, крім 122-мм 2С1 «Гвоздика», в наявності було 12 штук 203-мм 2С7 «Піон», отриманих з України та Білорусі, а також приблизно 250 одиниць 122-мм гаубиць Д-30.

Велику увагу Баку приділяв розвитку реактивної артилерії. На озброєнні знаходилось близько 250 РСЗВ радянського, турецького та ізраїльського виробництва (включаючи «Смерчі» та «Урагани» поставлені з Росії та України). Були в наявності у Азербайджану понад 1200 мінометів, в основному 120-мм 2Б11 «Сані» і ПМ-38, а також 82-мм 2Б14 «Піднос» [2].

Протитанкові засоби, крім 100-мм гармат МТ-12 «Рапіра», нараховували приблизно 100 ПТРК «Корнет», отриманих з Росії в 2010 році, до 300 інших комплексів, включаючи застарілі радянські, деяку кількість ізраїльських «Spike» та 10 самохідних протитанкових установок «Хризантема-С», переданих з Росії влітку 2015 року. У розпорядженні Азербайджану було три пускові установки оперативно-тактичних ракет 9К79-1 «Точка-У», що надійшли з України після 2010 року. Серед сучасних систем, що мав на озброєнні Азербайджан, були безпілотні апарати, в тому числі ударні турецькі безпілотники «Байрактар».

Основу винищувальної авіації ВПС Азербайджану становили 16 літаків МіГ-29 і МіГ-29УБ, отриманих з України в 2007-2012 роках, 30 штурмовиків Су-25 і кілька фронтових бомбардувальників Су-24.

Також налічувалось від 20 до 30 навчально-бойових літаків L-29 і L-39 і два транспортні літаки Іл-76. Вертольоти були представлені приблизно півсотнею ударних машин (Мі-24 і новими Мі-35М), більш ніж 70 транспортними Мі-8/17 та декількома легкими Мі-2 [3].

В свою чергу, станом на початок 2020 року сумарна чисельність вірменських і карабаських сил становила близько 70 тисяч осіб. При цьому Вірменія об'єктивно поступалась Азербайджану в оснащеності сучасною технікою.

Так в розпорядженні Вірменії і невизнаної «Нагірно-Карабаської Республіки» були понад 400 танків, проте модернізованих Т-72 лише декілька одиниць. Найбільш серйозним був розрив у порівнянні з азербайджанським арсеналом в кількості та параметрах бойових броньованих машин інших класів - БТР і БМП. В цілому вірменські сили мали у своєму розпорядженні приблизно 500 броньованих машин, проте найсучасніші з них - це БМП-2 та БТР-80 [4].

Власних коштів на закупівлю сучасних озброєнь Єреван майже не мав, а тому техніка з Росії в основному надавалась в кредит або по співпраці в рамках Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ). Зокрема, в лютому 2016 року Москва виділила Єревану кредит в \$200 млн. на закупівлю озброєнь, в рамках якого Вірменія отримала важкі РСЗВ «Смерч» з боєприпасами, переносні зенітно-ракетні комплекси «Голка-С», комплекс пасивної радіотехнічної розвідки «Автобаза-М», важкі реактивні вогнеметні системи ТОС-1А «Солнцепек», броньовані автомобілі «Тигр», протитанкові ракетні комплекси «Конкурс-М», протитанкові гранатомети РПГ-26, стрілецьке озброєння, двигуни і приціли для танків Т-72 і бойових машин піхоти, засоби зв'язку, різну інженерну техніку і вантажні автомобілі «КамАЗ» [2].

Список використаних джерел:

- [1] Заблоцький В. (2020). Нова стара війна на Кавказі. Журнал Український Тиждень, випуск № 43 (675).
- [2] Жирохов М. (2020). Азербайджан проти Вірменії: сили сторін. Інтернет-видання «Апостроф». Вилучено з: <https://apostrophe.ua/ua/article/world/ex-ussr/2020-09-29/azerbaydjan-protiv-armenii-silyi-storon/35272>
- [3] International Institute for Strategic Studies. (2020). The Military Balance 2020. випуск 120 (с. 64).
- [4] Ибрагимов А. (2018). Нагорно-Карабахский конфликт: предыстория, развитие, последствия. Постсоветские исследования. Т.1. (с. 147-153).